

rapport-vanderveken doet le roy niet voldoende recht

Het feit, dat de ideeën van Le Roy zo sterk inslaan, is niet in de laatste plaats een reactieverschijnsel. Reactie op de praktijk van de 'groenvoorziening'; steeds verdere beperking van het gebruikte sortiment van planten, kale gazons met rechte of ongemotiveerd kronkelende paden, geharkte of omgespitte perken, solitaire bomen en struiken, kunstmest, herbiciden, snoeien enz. Na vele jaren van steriliteit in het groen, ondergeschikt aan een gewoonlijk fantasieloze architectuur, had men iets dergelijks eigenlijk reeds kunnen voorspellen. (Zie ook mijn beschouwing: 'Beplantingen in het Nederlandse landschap', Vakblad voor Biologen, mei 1961). Ondanks zijn juiste en terzake dienende vegetatiekundige opmerkingen geloof ik toch, dat de heer Vanderveken in zijn rapport niet voldoende recht doet aan de kern van de ideeën van Le Roy.

onderscheid tussen le roy en volgelingen

In de eerste plaats krijg ik de indruk, dat hij niet voldoende onderscheid maakt tussen Le Roy zelf en sommige van zijn volgelingen, die m.i. soms 'plus royaliste que Le Roy' willen zijn. Er kan natuurlijk geen sprake van zijn, dat men een terrein maar aan zijn lot hoeft over te laten om een 'alternatieve groenstrook' te krijgen. Dit kan op zichzelf een interessant oecologisch-biogeografisch experiment zijn, geschikt voor het creëren van een nieuw 'natuurreservaat', bv. in de nieuwe IJsselmeerpolders. Het eindpunt van de te verwachten ontwikkeling valt vrij nauwkeurig te voorspellen: een bos, bestaande uit een bepaalde combinatie van planten (afhankelijk van de vochtuithouding, chemische samenstelling van de bodem enz.), waarin het soortenaantal hoogstens enkele honderden zal bedragen. Over de wijze waarop en de snelheid waarmee de successie verloopt is nog zeer veel onderzoek te verrichten. De door Vanderveken genoemde onkruidgezelschappen kunnen plaatselijk ook in de stad (speelsterrein voor de jeugd) aantrekkelijker zijn dan groenstroken, die nauwelijks meer functie hebben dan een voor het oog aangename kleurvlak te zijn. Het is echter juist een van de essentiële punten in de aanleg volgens Le Roy, dat men begint met het planten van bodembedekkende soorten, die zeer spoedig met elkaar in concurrentie treden, waardoor de noodzaak om onkruid te wieden weliswaar niet dadelijk geheel verdwijnt, maar wel tot een zeer laag niveau gereduceerd wordt.

Wie gewend is aan de 'autoritaire' wijze van tuinaanleg en onderhoud (alles heeft zijn eigen, vooraf vastgestelde plaats en afwijkingen daarvan moeten worden tegengegaan), kan zich dit blijkbaar moeilijk voorstellen, doch ik kan het uit vele jaren eigen ervaring in kleine stadstuinen (die volgens Vanderveken niet geschikt zijn voor de ideeën van Le Roy) bevestigen: reeds na enkele jaren is met een dergelijke aanleg nauwelijks meer onkruid aanwezig. Ik kan dan ook het wel vaker gehoorde bezwaar, dat een en ander te duur zou zijn, niet volgen. De aanleg is misschien relatief duur, doch het onderhoud moet m.i. op den duur goedkoper kunnen worden dan gebruikelijk.

model-project

Wellicht speelt bij het genoemde bezwaar het grote soortenaantal een rol. Hoewel ik niet weet, of Le Roy het daarmee eens is, zou ik

die 4000 soorten van Heerenveen als volgt willen zien: het gaat hier om een *model-project*, dus een min of meer extreem geval, waarin men de mogelijkheden van de methode tot het uiterste heeft willen uitbuiten. Zelfs met niet meer dan een tiende van dit aantal soorten op een vergelijkbare oppervlakte zou men kunnen voldoen aan alle essentiële voorwaarden die de kern van de methode uitmaken.

Wat is nu deze kern? Ik heb getracht deze, van algemeen oecologisch standpunt uit, kort uiteen te zetten in een artikel: 'Oecologische aspecten van het landschapsbeheer', verschenen in 'Drienerlo's Groen' (speciaal nummer van het weekblad der T.H.T., 25 februari 1971).

Duidelijk gaat het bij Le Roy niet om een soort 'heemtuinen' of om aanleg van zo natuurgetrouw mogelijke vegetatietypen-met-bijbehorend-milieu. In het laatste geval streeft men, evenals Le Roy, naar een evenwicht tussen planten, dieren, bodem, klimaat en menselijke invloeden (m.a.w. tussen de componenten van een oecosysteem), waardoor ingrijpen zoveel mogelijk beperkt wordt. Het verschil is, dat Le Roy geheel improviserend te werk gaat, dus niet uitgaat van bepaalde oppervlakten met omschreven milieu-typen en evenmin streeft naar een of meer vooraf bepaalde eindtoestanden. Gepaard daarmee gaat een gebruik van alle planten, die men aantrekkelijk vindt en die ergens op het betreffende terrein – eventueel na verloop van tijd op geheel andere plaatsen dan waar men ze ingebracht heeft – willen groeien. Het is dit punt, dat m.i. de kern van de kritiek van Vanderveken uitmaakt, – een kritiek die ik slechts ten dele kan onderschrijven.

voorwaarden voor het 'systeem-le-roy'

Tot slot van dit commentaar zal ik vanuit oecologisch gezichtspunt kort aangeven, waarom het m.i. bij de methode Le Roy inderdaad mogelijk is, veel meer soorten geruime tijd naast elkaar te handhaven dan diegene die in het bij het locale milieu behorende 'natuurlijke' plantengedrag verwacht zouden kunnen worden.

- 1. Overbrugging van geografische barrières:** talloze soorten, die van nature niet in Nederland voorkomen, kunnen zich hier toch handhaven, omdat zij binnen hun eigen verspreidingsgebied in soortgelijke milieus voorkomen.
- 2. Oecologische verrassingen:** het is mogelijk, dat soorten, als ze aangeplant worden in milieus die verschillen van degene waarin zij van nature voorkomen, toch goed blijken te

groeien. Als reden hiervan komt vooral het feit in aanmerking, dat vestiging van een soort op een nieuwe groeiplaats vaak moeilijker is dan handhaving op een plaats waar zij reeds voorkomt (o.a. in verband met specifieke kiemingsvoorwaarden).

3. Gedeeltelijke uitschakeling van concurrentie: naarmate de concurrentie met andere soorten is gereduceerd, kan een soort groeien in milieus die afwijken van het 'natuurlijke'. Het handhaven van een afwisselende begroeiing met min of meer open plekken – dat wil dus zeggen het hier en daar verwijderen van exemplaren die te veel ruimte dreigen in te nemen – is dan ook essentieel voor het behoud van een groot soortenaantal. Het verschijnsel dat in de tuin van Le Roy 'lichtminnende' planten zoveel schaduw en vlak daarnaast 'schaduwminnende' planten zoveel licht blijken te verdragen, is voor mij misschien de grootste verrassing van zijn experimenten geweest.

4. Tuinvariëteiten: wat is de standplaats van een plant die in de natuur niet voorkomt? Waarschijnlijk is het zo, dat vooral bij gereputeerde kweekproducten een sterke selectie heeft plaatsgehad op gemakkelijke 'kweekbaarheid': zij kunnen dus in zeer diverse milieus groeien, m.a.w. zij hebben een ruime 'oecologische amplitudo'.

5. Creatie van 'optimale bodem': het werken met kalkrijk puin, ophogen van lage, natte plekken, gebruik van humusrijke grond enz., maakt dat extreme bodems nauwelijks voorkomen. Hierdoor wordt een milieu geschapen waarin maximale aantallen soorten kunnen groeien.

6. 'Gradiëntenrijk' milieu: door het aanbrennen van reliëf, snelle afwisseling van grondsoorten (inclusief stenen), meer of minder belopen paden, open en gesloten beplantingen enz., worden maximale mogelijkheden geschapen voor de vele soorten die in monotone milieus niet plegen voor te komen.

Dr. H. Doing
Wetenschappelijk hoofdmedewerker
afd. Vegetatiekunde en plantensociologie
Landbouwhogeschool Wageningen